

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

Julkaistu Helsingissä 17 päivänä toukokuuta 2011

439/2011

Laki syyttäjälaitoksesta

Annettu Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 2011

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään syyttäjälaitoksen hallinnosta ja tehtävistä.

Syyttäjälaitoksesta ja syyttäjistä on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

2 §

Syyttäjälaitoksen organisaatio

Syyttäjälaitokseen kuuluvat Valtakunnansyyttäjänvirasto keskusvirastona, alueelliset syyttäjänvirastot ja Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto.

Ylimpänä syyttäjänä ja syyttäjien esimiehenä toimii valtakunnansyyttäjä.

Syyttäjälaitos kuuluu oikeusministeriön hallinnonalaan.

3 §

Syyttäjälaitoksen tehtävä

Syyttäjälaitos vastaa syyttäjäntoimen järjestämisestä.

4 §

Syyttäjät

Syyttäjiä ovat:

1) valtakunnansyyttäjä ja apulaisvaltakunnansyyttäjä;

2) valtiosyyttäjä;

3) johtava kihlakunnansyyttäjä ja johtava maakunnansyyttäjä;

4) kihlakunnansyyttäjä ja maakunnansyyttäjä; sekä

5) apulaissyyttäjä.

Suomen kansallisesta jäsenestä Eurojustissa säädetään Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta annetussa laissa (742/2010).

5 §

Erityissyyttäjät

Erityissyyttäjiä ovat valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies, joiden syyteoikeudesta säädetään perustuslain 110 §:ssä.

6 §

Syyttäjän tehtävät

Syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoi-

keudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänänsä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla.

Lisäksi syyttäjän tehtävistä on voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

7 §

Syyttäjän toimivalta

Syyttäjällä on itsenäinen ja riippumaton syyteharkintavalta.

Syyttäjä on toimivaltainen syyttäjän tehtävissä koko maassa.

Käräjäoikeudessa syytettyä ajanut syyttäjä voi antaa käräjäoikeuden ratkaisusta valittamisen, valitukseen vastaamisen, pääkäsittelyssä esiintymisen tai muun muutoksenhakemiseen liittyvän toimenpiteen toisen syyttäjän tehtäväksi tämän suostumuksella, jos se on asian laatu huomioon ottaen tarkoituksenmukaista.

Valtakunnansyyttäjä voi määrätä samaan asiaan useamman syyttäjän. Samalla tulee määrätä myös heidän keskinäisestä vastuunjaostaan. Johtava kihlakunnansyyttäjä voi antaa tällaisen määräyksen alaisuudessaan toimiville syyttäjille.

2 luku

Valtakunnansyyttäjänvirasto

8 §

Valtakunnansyyttäjänviraston organisaatio

Valtakunnansyyttäjänvirastoa johtaa valtakunnansyyttäjä. Hänen apunaan ja sijaisenaan toimii apulaisvaltakunnansyyttäjä.

Valtakunnansyyttäjänviraston organisaatiosta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Valtakunnansyyttäjänviraston tehtävät

Valtakunnansyyttäjänviraston tehtävänä on:

- 1) ohjata ja kehittää syyttäjälaitosta;

- 2) vastata syyttäjälaitoksen toiminnan tuloksellisuudesta;

- 3) valvoa syyttäjien toiminnan laillisuutta ja yhdenmukaisuutta;

- 4) huolehtia syyttäjälaitoksen yleiseen hallintoon, viestintään ja koulutukseen liittyvistä tehtävistä; sekä

- 5) huolehtia toimialaansa kuuluvasta kansallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

10 §

Valtakunnansyyttäjän tehtävät ylimpänä syyttäjänä

Valtakunnansyyttäjän tehtävänä on:

- 1) toimia syyttäjänä asioissa, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat tai jotka hän ottaa käsiteltäväkseen;

- 2) päättää syyttäjän valituslupahakemuksen jättämisestä korkeimpaan oikeuteen ja syyttäjien edustamisesta korkeimmassa oikeudessa;

- 3) edistää syyttäjän toiminnan oikeudellista laatua ja yhdenmukaisuutta; sekä

- 4) huolehtia muista tehtävistä, jotka hänelle erikseen säädetään.

Valtakunnansyyttäjä voi ottaa itse ratkaistavakseen alaiselleen syyttäjälle kuuluvan asian tai määrätä alaisensa syyttäjän ajamaan syytettyä, jonka nostamisesta hän on päättänyt. Valtakunnansyyttäjä voi myös määrätä asian alaisensa syyttäjän syyteharkintaan.

Valtakunnansyyttäjä voi antaa nimetyille henkilölle, joka täyttää kihlakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimukset, määräajaksi sellaiset syyttäjänvaltuudet, joita tämä määrättyssä tehtävässään tarvitsee. Syyttäjänvaltuuksia käytettäessä tähän henkilöön sovelletaan muutoin, mitä syyttäjistä säädetään.

11 §

Apulaisvaltakunnansyyttäjä

Apulaisvaltakunnansyyttäjä ratkaisee hänen käsiteltäväkseen kuuluvat asiat samoin valtuuksin kuin valtakunnansyyttäjä.

Valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän välisestä tehtävien jaosta määrätään Valtakunnansyyttäjänviraston työjärjestyksessä.

12 §

Valtionsyyttäjät

Valtakunnansyyttäjänvirastossa on valtiosyyttäjiä.

Valtionsyyttäjä toimii syyttäjänä yhteiskunnan kannalta merkittävimmissä rikosasioissa sekä asioissa, jotka hovioikeus käsittelee ensimmäisenä oikeusasteena, jolle toisin säädetä tai määrätä.

13 §

Kelpoisuusvaatimukset

Valtakunnansyyttäjän ja apulaisvaltakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Valtionsyyttäjän kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto.

Muiden Valtakunnansyyttäjänviraston virkamiesten kelpoisuudesta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Nimittäminen

Valtakunnansyyttäjän nimittämisestä säädetään perustuslaissa. Apulaisvaltakunnansyyttäjän nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä.

Valtionsyyttäjän nimittää valtioneuvosto Valtakunnansyyttäjänviraston esityksestä.

Muiden Valtakunnansyyttäjänviraston virkamiesten nimittämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Asioiden ratkaiseminen Valtakunnansyyttäjänvirastossa

Valtakunnansyyttäjänvirastossa käsiteltävät hallinnolliset asiat ratkaisee valtakunnan-

syyttäjä, jollei asiaa ole säädetty tai työjärjestyksellä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi. Muun virkamiehen kuin valtakunnansyyttäjän tai apulaisvaltakunnansyyttäjän ratkaistavaksi ei voida antaa asiaa, joka on laissa säädetty valtakunnansyyttäjän ratkaistavaksi. Valtakunnansyyttäjä voi pidättää itselleen päätösvallan asiassa, jonka muu viraston virkamies muuten saisi ratkaista.

16 §

Työjärjestys

Työskentelyn järjestämisestä Valtakunnansyyttäjänvirastossa määrätään valtakunnansyyttäjän vahvistamassa työjärjestyksessä. Viraston työjärjestyksessä määrätään viraston sisäisestä organisaatiosta, henkilöstöstä, virkamiesten tehtävien hoitamisesta ja sijaisista, syyteasioiden jakamisesta sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta.

3 luku

Syyttäjänvirastot

17 §

Syyttäjänviraston organisaatio

Alueellinen syyttäjän toimi järjestetään syyttäjänvirastoittain. Syyttäjänviraston toimialueeseen kuuluu yksi tai useampi kunta. Syyttäjänvirastolla voi päätoimipaikan lisäksi olla palvelutoimistoja.

Syyttäjänvirastoa johtaa johtava kihlakunnansyyttäjä. Hänen apunaan toimii vähintään yksi apulaispäällikkö.

Syyttäjänvirastojen toimialueista ja päätoimipaikoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Syyttäjänviraston palvelutoimistojen perustamisesta ja lakkauttamisesta säädetään oikeusministeriön asetuksella.

18 §

Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto

Ahvenanmaan maakunnassa syyttäjän toimesta vastaa Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirasto. Maakunnansyyttäjänviraston toi-

mialue on Ahvenanmaan maakunta, ja sen päätoimipaikka on Maarianhamina.

Maakunnansyyttäjänvirastoa johtaa johtava maakunnansyyttäjä. Virastossa on yksi tai useampia maakunnansyyttäjiä.

Maakunnansyyttäjänvirastoon sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään syyttäjänvirastosta lukuun ottamatta 17 §:ää. Johtavaan maakunnansyyttäjään ja maakunnansyyttäjään sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään johtavasta kihlakunnansyyttäjistä ja kihlakunnansyyttäjistä.

Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirastossa käytettävästä kielestä ja henkilöstön kielitaidosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 6 luvussa.

19 §

Syyttäjänviraston tehtävät

Syyttäjänviraston tehtävänä on omalla toimialueellaan:

- 1) kehittää syyttäjän toimintaa;
- 2) vastata syyttäjän toiminnan tuloksellisuudesta;
- 3) valvoa syyttäjien toiminnan laillisuutta ja yhdenmukaisuutta; sekä
- 4) huolehtia viranomaisyhteistyöstä.

20 §

Kihlakunnansyyttäjä ja apulaissyyttäjä

Syyttäjänvirastossa on kihlakunnansyyttäjiä. Virastossa voi olla myös syyttäjän tehtävään koulutettavia apulaissyyttäjiä.

Kihlakunnansyyttäjät ja apulaissyyttäjät toimivat syyttäjänä syyttäjänvirastoon saapuneissa rikosasioissa ja muissa erikseen määrättyissä asioissa.

21 §

Kelpoisuusvaatimukset

Johtavan kihlakunnansyyttäjän kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto ja käytännössä osoitettu johtamistaito.

Kihlakunnansyyttäjän ja apulaissyyttäjän kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustie-

teen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto.

Muiden syyttäjänviraston virkamiesten kelpoisuudesta voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

22 §

Nimittäminen

Johtavan kihlakunnansyyttäjän ja kihlakunnansyyttäjän nimittää Valtakunnansyyttäjänvirasto. Apulaissyyttäjän nimittää syyttäjänvirasto.

Muiden syyttäjänviraston virkamiesten nimittämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

23 §

Asioiden ratkaiseminen syyttäjänvirastossa

Syyttäjänvirastossa käsiteltävät hallinnolliset asiat ratkaisee johtava kihlakunnansyyttäjä, jollei asiaa ole säädetty tai työjärjestyksellä määrätty apulaispäällikön tai muun virkamiehen ratkaistavaksi. Johtava kihlakunnansyyttäjä voi pidättää itselleen päätösvalan hallinnollisessa asiassa, jonka muu viraston virkamies muuten saisi ratkaista.

24 §

Työjärjestys

Työskentelyn järjestämisestä syyttäjänvirastossa määrätään johtavan kihlakunnansyyttäjän vahvistamassa työjärjestyksessä. Viraston työjärjestyksessä määrätään viraston sisäisestä organisaatiosta, virkamiesten tehtävien hoitamisesta ja sijaisista, syyteasioiden jakamisesta sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta.

4 luku

Erinäisiä säännöksiä

25 §

Tiedonsaantioikeus

Syyttäjällä on salassapitosäännösten estä-

mättä oikeus maksutta saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitamaan asetetulta yhteisöltä virkatehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja asiakirjat, jollei sellaisen tiedon tai asiakirjan antamista syyttäjälle tai tietojen käyttämistä todisteena ole laissa kielletty tai rajoitettu.

Syyttäjällä on oikeus saada virkatehtävien suorittamista varten tarpeelliset tiedot yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yrityksen, pankki- tai vakuutuslainsuuden estämättä.

Syyttäjällä ei kuitenkaan ole 1 momentissa tarkoitettua oikeutta saada tietoja, jotka viranomainen tai julkista tehtävää hoitamaan asetettu yhteisö on saanut luvan perusteella tieteellistä tutkimusta, tilastointia tai suunnittelu- ja selvitystehtäviä varten.

Syyttäjällä on oikeus saada syyteharkinnassa tarvitsemiaan, sakkorangaistuksia ja niiden täytäntöönpanoa koskevia tietoja Oikeusrekisterikeskuksen sakkorekisteristä.

26 §

Esteellisyys

Syyttäjä on esteellinen, jos:

- 1) hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen läheiselleen;
- 3) hän tai hänen läheisensä avustaa tai edustaa asianosaista taikka sitä, jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 4) hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen taikka siihen, jolle asiassa on odotettavissa hyötyä tai vahinkoa;
- 5) hän on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen tai hallintoneuvoston jäsenenä tai toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiossaa tai julkisoikeudellisessa laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asiassa on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa; tai
- 6) muu kuin 1—5 kohdassa tarkoitettu seikka on omiaan antamaan perustellun aiheen epäillä hänen puolueettomuuttaan asiassa.

Syyttäjän läheisellä tarkoitetaan hallintolain (434/2003) 28 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja henkilöitä.

Syyttäjä saa esteellisenäkin ryhtyä toimeen, joka ei siedä viivytystä. Syyttäjän on ilmoitettava esteellisyydestään sille, joka määrää hänelle sijaisen.

27 §

Varallaolo

Valtakunnansyyttäjä voi järjestää syyttäjien varallaolon tarkoituksenmukaisella tavalla.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, syyttäjänviraston päällikkö voi määrätä syyttäjän olemaan varalla, jos se on tarpeen syyttäjän tavoitettavuuden varmistamiseksi tämän päätösvaltaan kuuluvien kiireellisten asioiden ratkaisemiseksi.

28 §

Asiamiehenä tai avustajana toimiminen

Syyttäjän oikeuteen toimia asiamiehenä tai avustajana oikeudenkäynnissä sovelletaan, mitä oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 3 §:ssä säädetään virkamiehestä ja yleisen tuomioistuimen lainoppineesta jäsenestä.

Syyttäjän velvollisuudesta ajaa asianomistajan yksityisoikeudellista vaadetta säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3 luvun 9 §:ssä.

29 §

Virkasyytteen oikeuspaikka

Valtakunnansyyttäjää ja apulaisvaltakunnansyyttäjää syytetään virkarikoksesta korkeimmassa oikeudessa. Syyttäjänä on joko oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies.

Valtionsyyttäjää, johtavaa kihlakunnansyyttäjää, kihlakunnansyyttäjää ja apulais-syyttäjää syytetään virkarikoksesta hovioikeudessa.

30 §

Viran siirtäminen

Viran siirtämisestä syyttäjälaitoksessa päättää Valtakunnansyyttäjänvirasto.

31 §

Syyttäjälaitosta koskevien vahingonkorvausasioiden käsittely

Valtakunnansyyttäjänvirasto käsittelee syyttäjälaitosta koskevat vahingonkorvausasiat.

32 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin valtakunnansyyttäjän tehtävistä Valtakunnansyyttäjänviraston päällikkönä ja johtavan kihlakunnansyyttäjän tehtävistä syyttäjänviraston päällikkönä. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin muista syyttäjien hallinnollisista tehtävistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta.

33 §

Viittaussäännös

Mitä muualla säädetään virallisesta syyttä-

Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

jästä tai yleisestä syyttäjistä, sovelletaan myös syyttäjään.

5 luku

Voimaantulo

34 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2012.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tällä lailla kumotaan:

- 1) yleisistä syyttäjistä annettu laki (199/1997);
- 2) kihlakunnansyyttäjistä annettu laki (195/1996); ja
- 3) Ahvenanmaan maakunnan maakunnansyyttäjänvirastosta annettu laki (872/1977).

Oikeusministeri *Tuija Brax*